

Becsületességünk tiltja, hogy megmaradjunk annál a felületes "apostolkodás"-riál, amit esetleges legfejlettebb tudatú hivatalos egyházi küldőink is elképzelnék; de azt is tiltja, hogy küldőink háta megett olyan mélységekbe menjünk, amire nem küldtek minket.

Legtöbb lehetőséget a párbeszédre a nem "egyházias" beállítottságú, kellő értelmi szinttel rendelkező, becsületes emberek, a kereső típusok nyújtják, akik megszokták, hogy elfogulatlanul nézzenek szembe kérdésekkel. Náluk a "kinek a nevében történik a küldetés" kérdése fel sem merül. Nem képviseljük a hivatalos egyházat, amire nem is kíváncsiak. Az sem baj, ha nincs kifejeződött "mi"-véleményünk. Önmagunkat képviseljük, saját tudatunkat... ameddig eljutottunk újraértelmezésünkben, amit szervesen, ténylegesen magunkévá tettünk. Nem szervezetek véleményét igyekszünk torzításmentesen képviselni, hanem arról "vallunk", ami ténylegesen a mienk, ami ténylegesen bennünk él, minden mellétekintet nélkül, még a megnyerési szándékot is háttérben hagyva. Így nem kell félnünk attól, hogy úgy tekintenek minket, hogy végső fokon mégis csak a "hatalmi" egyház ügyeskedését, taktikázását szolgálja mondanivalónk, s mi is csak - talán tudattalan - "balekjai" vagyunk valamiféle klerikális taktikának.

Végső soron, annyiban vagyunk "mi", amennyiben szolgálni tudunk. Nem öncél a közösség. Nem is a közösség nevében vagyunk küldöttek. Saját belső meggyőződéseink elkötelezettjei vagyunk. S éppen ezért - talán mondanom sem kell - ez az "én" véleményem, nem biztos, hogy a tiétek is; tehát nem biztos, hogy "mi"-vélemény...

1972

*KIRÁLY ÁRON*

## A BONCNOK MONOLÓGJA

Bálint kilökte maga előtt az ajtót és kilépett a kórház egyik vészkiáratán, amely a mellékudvarra nyílt. Az erős napsütéstől hunyorogni kezdett, így arcán még inkább láthatóvá váltak a ráncok, melyeket az elmúlt hét eseményei rajzoltak fiatal arcára. Kialvatlan szemeivel körbenézett az udvaron. A kórház falaival körbeölelt kis gazos terület, a kiszáradásnak indult gyér

cserje, a meghajlott tuja barnás ágaival, minden lehangelő látványuk ellenére, kis megnyugvást adtak meggyötört lelkének. Végre egy kis természetes zöld szín, és nem a kórház nyomasztó, rideg fehérsége. Beleszipantott a levegőbe, hogy végre ne csak a fertőtlenítőszeres, gumikesztyűk, gyógyszerek, és a kórtermek áporodott szagát érezze, hanem a friss, betegetől, és a munkatársaktól mentes levegőt. Egy pillanatig érezte is a várva várt frissességet, de az orrát ingerelni kezdte egy oda nem illő szag... a dohányfüst. Dühös tekintete körbenézett, keresve a füst eredetét. Az ajtó melletti árnyékban, fálnak dőlve a kórboncnok alakja bújt meg. A hosszú, fekete kabát kigombolva lógott a vékony férfin, fehér inge félig volt betúrve, sötét nyakkendője kiengedve lengett a nyakán. Haja kócosan lengett jobbra, balra, egy-egy tincs a homlokára hajlott. A csontos, kissé beesett arc Bálint felé fordult, szemei érdektelenül meredtek a mentős ingerült arcába.

-Helló!- köszönt végtelen egykedvűen, majd keskeny, élesen metszett ajkaihoz emelte cigarettáját és nagyot szippantott belőle.

Bálint viszonzta a köszönést hasonló hangvétellel, majd csalódottan megfordult, hogy visszamenjen a kórházba. Ideges volt, magányra, nyugalomra vágyott néhány perc erejéig, de úgy tűnik ez sem adatott meg. Épp hogy a kilincshez nyúlt, ismét megszólalt a mély, karcos hang;

-Szar napod van, mi? Kérsz egy cigit? Az utolsó kérdést furcsán, megnyugtató hangsúllyal tette fel, mintha csak egy apuka kérdezné az iskolában megbántott fiától, hogy kér-e két gombóccal a kedvenc fagyijából, vigasztalás képen.

A mentőtiszt meglepődve nézett rá. Hirtelen gyermeki bizalmat érzett a rossz pletykák ellenére. A doktorról különös megjegyzések terjengtek a kórházi dolgozók között, miszerint örült, embergyűlölő, aki tiszteletlen mind az élőkkel, mind a holtakkal, akik boncasztalára kerülnek. Bálint becsukta az ajtót, és odalépett a cigarettásdobozt nyújtó rideg külsejű kórboncnokhoz. Kihúzott egy szálat a dobozból, ajkai közé biggyesztette, és a doktor kezében fellobbanó öngyújtó lángjába tartotta a végét. Mélyet szívott a sístergő dohányból, tüdejét átjárta a mérgező, de akkor, abban a percben nagyon jóleső füst, majd könnyed érzéssel kifújta.

- Köszönöm!- mondta némi mosollyal a szája szélén.

- Nincs mit! Amilyen haragosan jöttél ki, gondoltam jól esne.

- Mondjuk épp friss levegőre vágytam, de amikor a cigiről kérdezett, megkívántam. Pedig ritkán dohányzom.

- Ne magázz légszsi', nem vagyok még ötven sem. Nagyjából új vagy ugye? Csak mert nem emlékszem, hogy láttalak volna.

- Négy hónapja vagyok itt mentőtiszt.

- Igen, látom a szereléseden. Nem nagyon vagyok kapcsolatban a kórház ezen részével, de sejtettem, hogy újonc vagy. Most végeztél?

- Ja, két hónap a diploma után és felvettek. Ez az első igazi melóm a szakmában.

- Na, akkor beleugrottál a mélyvízbe. Nem egyszerű az első pár hónap. Eléggé megviselnek látszol, de ez teljesen természetes. Majd jobb lesz.

- Tudom. Csak... - de nem akarta folytatni. Elmélázva beleszívott a cigarettájába, oldalra nézett a gondozatlan cserjékre.

- Ja, egyébként Iván vagyok, patológus.- és kezet nyújtott.

- Bálint, és igen, tudom ki Ön... vagyis, hogy ki vagy.

- Csak nem hallottál rólam valami szépet?- és gúnyosan elhúzta a száját. Mindenkiről mennek itt a pletykák, a legtöbbje mondjuk igaz is. Ha itt dolgozol majd pár évet, akkor te is kapsz valami megbélyegzést.

Bálint kissé megjátszott nemtörődömséggel vállat vont.

- Nem érdekel, ki mit gondol a másik emberről a háta mögött. Le merem fogadni, már engem is utál valamelyik kolléga, és kitergeti elítélteit másnak. Vagy ha nem is utál, de eljár a szája bizonyos dolgokról, anélkül, hogy velem megbeszélne.

A kórboncnok közönyös arckifejezéssel megkocogtatta cigarettáját, majd az érdeklődés teljes hiányában Bálindra nézett.

- Volt valami balhé? Összeakadtál valakivel a mentőkocsiban, vagy mi?

- Nem, semmi összetűzés nem volt még, csak újonc vagyok és bele kell szoknom a melóba. Ennyi az egész-majd kissé szégyenlős hangon folytatta- még megviselnek olyan dolgok, melyek a többiek nem. De ez majd megváltozik.

- Ja, értem. Volt valami megrázó eseted?

Bálint hosszan pislogott egyet; agyában újra felvillantak annak a balesetnek a képei, ami akkor, és

ott megváltoztatott valamit benne. Egy pillanatra hallotta a sziréna hangját, érezte az égett gumiszagot, a dermesztő és nyomasztó érzést, amikor az összetört autóhoz kellett lépnie... Kitérőlheteretlen emlékek, amelyeket sosem fog elfelejteni.

- Igen. Egy hete mi mentünk ki ahhoz a karambolhoz, ahol a teherautó belement a személykocsiba, és meghalt a benne utazó család; az anya, az apa... és a kisgyerek...

Az utolsó szó alig hallhatóan hagyta el a száját. Bálint egyből érezte, hogy hibát követett el, mert gyengének mutatkozott az idegen doktor előtt. Gyengének, mint egy igazi katonai újonc, akit a kiképző tisztje kigúnyolhat majd érzélgős viselkedése miatt. De a kórboncnok faarccal szívta cigarettáját.

- Hallottam az esetet. A teherautós volt a hibás, de ő is meghalt itt a kórházban. Jobb is neki, egy család volt a számláján.

A doktor mélázva merengett a napfény felé, arcán a ráncok elsimultak, a rideg arc mintha felmelegedett volna.. Cigarettája végéről lepöccintette a hamut, szemével Bálint tekintetét kezdte fürkészni.

- Gondolom a gyerek halála nem hagy nyugodni. Egy gyermek holtteste a tapasztalt mentőt is megrázza, nemhogy egy újoncot. Meg, ha jól tudom, eléggé brutális állapotban voltak a testek.

A fiatal mentős arcizma megrándult. Nem akart a holttestekre gondolni, már, ha lehet azokat testeknek nevezni. Felvillant előtte az a borús őszi délután, ami egész nyugalmasnak indult. Mindössze egy 84 éves nénit kellett bevinni az ügyeletre enyhe szívproblémák miatt. Ezután két társával egy félreeső parkolóban iszogatta ebéd utáni kávéját, az ottani kis büfében. A hétvégi programok tervezgetésébe és a perverz viccek forgatagába egyszer csak beleszólt a szolgálati rádió. Tudva, hogy vége a délutáni sziesztának egykedvűen tudomásul vették az autópályán lezajlott balesetet, amiről akkor még igen hiányos információt kaptak. A szirénát bekapcsolva, megtörték a délutáni csendet. A megkülönböztető lámpák pedig ontották kéken-pirosan villogó jeleiket. A rádióból percenként kapták az újabb helyzetjelentést, miszerint egy kamion frontálisan ütközött egy személygépjárművel, és hogy a helyszínt már biztosítják a rendőrök. Bálint egyre aggodalmasabb lett, amikor a diszpécser bement, hogy valószínű, három halálesetről van szó, és egy súlyos sérültről. Kicsivel később megtudták, hogy rajtuk kívül már egy rohamkocsi, illetve egy tűzoltó is ott van a balesetnél. A bizonytalanságot tragikus tények váltották fel. A mentőautó előtt szabaddá vált az út, két piros lámpán való áthajtás után láthatóvá vált az autópálya felhajtója. Felérve a pályára már látszódott a kocsisor, a sok

báméskodó sofőrrel, akik mind a baleset helyszínéről terjedő szürke füstoszlopot kémlelték... Bálint agyába villámként csapott az a pillanat, amikor a tűzoltók által felfeszített autóhoz kellett lépnie, és amikor meglátta az alig két éves gyermek maradványait a minden oldalról összeroncsolódott karosszéria között. Egy vérrel átitatott, kék ruhadarab lógott az ülésen, amilyen apró, vidám mesefigurák táncoltak. Kissé be kellett hajolnia, hogy elérje a biztonsági öv csatját, ami még mindig tartotta azt a valamit, ami nemrég még egy emberi lény, egy élő kisgyermek volt. A tömény vérszagban lenyomta a gombot, az öv kikapcsolódott és a torz kis test összeomlott a gyerekülésben. Egyben nem is lehetett kiemelni. A leszakadt kezeket, a betört mellkast csak a véráztatta ruhafoszványok tartották egyben. Egyenként kezdte kiemelni. Lassan, óvatosan, mintha a gyermek maradványainak számítana bármit is a gyengédség. A kis fejecske szinte belesimult a kesztyűs tenyerébe. Puha arca itt ott felnyílt, a bal szája szélét felhasította az ütközéskor széthasadt hátsó ajtó. Állcsontja kifordult a helyéről, így szája rémisztően nagy ürként tátongott. Apró kis orra belepasszírozódott az orrüregébe, a szinte már fekete masszából csak a meredező csontok és porcok fehérsége tűnt ki. Szelíd szöke haját befeketítette a ráfröccsenő vér, amely lehetett akár az anyjé is, aki előtte, az anyósülésben halt meg. Bal szeme dermedt kocsonyaként csüngött szemhéja alól, a jobboldali szemgolyó üvegesen meredt előre. Talán még látta az ütközés pillanatát, talán hallotta a csattanást. Bálint reménykedett benne, hogy nem. Hátha éppen aludt? Bálint remélte, hogy hátha anyja mosolyát látta utoljára, és szülei kedves hangja volt az utolsó számára ebből a földi világból. Remélte, hogy nem érezte sokáig a fájdalmat. Bárcsak remélhette volna, hogy ez az egész nem történt meg... A baleset helyszínén a tűzoltók épp a kigyulladt kamiont oltották, a vízgőz beterítette az út szélén fekvő kamionost, akit a sürgősségi mentősök próbáltak stabilizálni. Mindenki sietett, mindenki dolgozott, senki nem állt meg... csak ő állt, kezében tartva a gyermek maradványait miközben megbabonázva elveszett a kék szem végtelenségében. Megszűnt körülötte a világ...

- Hát... eléggé- csak ennyit tudott kinyögni.

Megnyugvást remélve hatalmasat szívott a cigarettából. A kórboncnok megértően nézte a megrendült kollégát, és megértően hozzátette:

- Ne emészd magad. Még jó ideig kísérteni fog az emlék, de ez nem a gyengeségedet mutatja, csak azt, hogy még érző ember vagy. Még a szíveden viseled mások sorsát, még érdekel, mi történik az emberekkel. Még megrendít a tragédia, de egy idő után már egyre kevésbé fog megrendíteni. Egy idő után már csak a munkát fogod látni az emberek helyett. A szenvedő betegek megoldandó feladatokká válnak, a halált csak

egy esetleges kimenetelnek fogod tekinteni, és nem tragédiának. Aki túl gyakran találkozik mások szenvedésével, az lassan immunissá válik rá. Aki napi szinten találkozik a halállal, az megszokja. Az idő múlásával, és a gyarapodó tapasztalatokkal egyre jobban erősödik a feladatra és nem a sérült, beteg személyekre figyelés. Elérsz majd egy szintre, amikor a halálesetek szinte annyit fognak jelenteni számodra, mint a megszokott, hétköznapi dolgok. Tudomásul veszed, de nem fognak meghatni.

Rövidülő cigarettája már lassan a szűrőt égette, így egy utolsó slukk után elnyomta a fémkuka tetején. Megnyalta szája szélét, majd felnézett az égre.

- Tudod, sok halált láttam. Számtalan holttestet boncoltam, pár hetes csecsemőtől kezdve az aggastyán matuzsálemig. Az életükről keveset tudtam, de a halálukról minden részletet. Volt, aki szörnyű körülmények között, rettegve halt meg, volt, aki végtelen nyugalommal hagyta el ezt a porfészket. Voltak, akik nagyon hosszan szenvedtek, másoknak váratlanul, egy nem várt pillanatban jött el az ideje. De végül mind az asztalomra kerültek. Rengeteg extrém esettel találkoztam, az ember nem is gondolná, hogy ennyiféle arca van a halálnak. Számtalan brutális gyilkosság, szörnyű balesetek, ritka betegségek áldozatai. Volt nem egy olyan munka, ami után nehezen aludtam el, vagy amelyik napokig nem hagyott nyugodni. De már nincs ilyen, már talán nem is lesz hasonló esetem. És tudod miért? Megtanultam, hogy valami különleges dolog a halál. Az élet utolsó és magasztos jelensége.

Bálint homlokát végigszántották a barázdák, szeme kikerekedett. Hogy is lehet ilyet mondani, hogy is lehet magasztos egy gyermek szörnyű halála? Neki, mint mentősnek, az a feladata, hogy megakadályozza mások halálát, nem pedig gyönyörködni benne. Sok szó illik a halálra, de a magasztos, az pont nem.

A kórboncnok észrevette Bálint ösztönös reakcióját, kissé el is mosolyodott a teljes értetlenséget sugárzó arcot látva. Zsebébe nyúlt, előhúzta a cigarettásdobozt, majd rágyújtott egy új szálra.

- Nem olyan istentelen gondolat ez. A halállal minden megszűnik; minden bánat, minden kín, minden földi alantasság. Egy tökéletes befejezése egy tökéletes, vagy épp egy tökéletlen történetnek. Bármilyen életet is élt az adott személy, a végeredmény ugyan az. Megszületünk, éljük az életünket a világ, és a saját törvényeink szerint. Hol boldogan, hol szenvedve, hol várjuk az épp zajló történések végét, hol meg azon ábrándozunk bár tartana örökké az a különleges pillanat, amibe éppen belecsöppentünk, és amit oly nehezen tudunk átélni. Az ember sajnos hajlamos arra,

hogy a legszebb pillanatokot csak utólag tudja igazán értékelni. A pillanat varázsa abban mutatkozik meg, hogy a múlt köpenyébe burkolva újraértékeljük, és mint emléket újraéljük, és így sokkal átfogóbb képet kapunk arról, mi is történt valójában. Ezért van az, amikor sok, az akkori pillanatban kellemetlen emlék később egy vidám emlékké növekszik. Mert az ember sosem tud igazán a jelenben élni, bármennyit is mondogatják, hogy ez lenne a helyes. A mi fajunk gondolkodik, folyton a jövőn agyal, a következő lépésen, és amikor megtette azt, akkor tudatosan benne igazán, hogy megtette. Nézzük meg az állatokat, a kutyákat például; milyen egyszerű is nekik örömet szerezni! Hiszen az állatok sokkal inkább élnek a jelenben, mint mi. Nem terveznek előre olyan nagymértékben, mint mi. Ők biztonságban érzik magukat, ha az adott pillanatban elegendő élelmük van. Mi apokalipszisről beszélünk, ha a boltok megszűnnek, ha nincs áram, ha elfogy a benzin, ha megszűnik számunkra az oly kényelmes, magunk alkotta humán-világ. Az öntudat létrehozta a tudattalan jelent. A gondolkodásunk miatt képtelenek vagyunk igazán boldog életet élni. Túl sok problémát, akadályt teremtettünk magunknak. A tudatunk megalkotta a civilizációt, amely megalkotta a krónikus boldogtalanságot, a betegségek különféle változatát, az ember-ember ellentétet. A kényelmi újítások mellékhatása az egészség-károsodás, beleértve a pszichés és biológiai egészséget. Eltávolodtunk a jelen élvezetétől, a gyermeki egyszerűség boldogságától. Minél okosabbak leszünk, annál boldogtalanabbak, mert túl sok minden fog lekötni minket és fogja elvonni a figyelmünket a jelen boldogságától. Az öntudat legnagyobb átka ez: az önmagunk kreálta törvényekbe belegabalyodva megfelelni az érkező jövőnek, miközben siránkozunk azért, hogy képtelenek vagyunk élvezni a jelen, és persze csak a múltunkból tudunk ihletet, tapasztalatot meríteni, amit ugyan így építettünk fel. Összesítve: az ember bele van zárva az öntudat-börtönébe. Ez egy olyan börtön, ahol én vagyok a rab és én vagyok a fogva tartó is, a személyiségem gátlásai pedig a börtön rácsai. Ennek az egész rabságnak a testünk adja a tökéletes kényszerzubbonyt. Az ember – a legtöbb kultúra szerint- biológiai, szellemi, és lelki lény. A biológiai részünk kéz a kézben jár a szellemi részünkkel, hiszen az agyunk, ami létrehozza a szellemi részünket biológiai alapokon működő rendszer, amely olyan magasságokba tört, hogy öntudatot fejlesztett ki. A lelki részünk már zavaros, ide kapcsolódnak a vallások misztériumai. Pontos meghatározás még nem született arról, hogy van-e ténylegesen lelke az embernek. Ez talán csak egy olyan területe, egy olyan zsákutcája az emberi létnek, amire még nincs tudományos magyarázat, így csak elméleti szinten tudjuk vizsgálni. Ha mégis van, ha mégis létezik lélek, amit jelenleg nem tudunk leírni és definiálni fizikai,

biológiai, kémiai törvényekkel, csak is elméleti tudományokkal, akkor beszélhetünk igazán a halál csodálatos jelenségéről. A halál- minden szakaszában- valóban nem egy szép dolog; leállnak a szervek, megszűnnek a felépítő folyamatok, minden egyes kis sejtben kialszik az élet, és a test, mint a felhevült gép a kikapcsolás után szépen lassan kihűl. Majd az egészet elkezdi felzabálni az enyészet, ezt a csodálatos biológiai művet, amelyet az évek alatt folyamatosan épített, javított, fejlesztett az élet. Orrfacsaró bűzt árasztva felismerhetetlenné rohadunk el, egyszerű baktériumok és férgek táplálékként. Minden kis emlék, nyom, amit a testünkön hordoztunk semmivé lesz... molekulárisan szétszóródunk.

A távolból egy mentő szirénázva közeledett a kórház felé. A kis mellékkertből nem lehetett látni, de Bálint tudta, hogy most fordul be a sürgősségi osztály bejáratához. Lehet egyszerű sérült, lehet, hogy az életéért küzdenek a munkatársak... valaki életében tragikus esemény, de nekik, az egészségügy szolgálattevőinek mindennapi esemény. A kórboncnok mintha meg sem hallotta volna a veszélyt jelző hangot, tovább folytatta kiselőadását:

-Érdekes lényé vált az ember, amikor öntudata kifejlődött az evolúció során. Már akkor feltette a legnagyobb kérdést, ami azóta megválaszolatlan fajunk számára: mi lesz a halál után? A kérdés még több kérdést szült, és mivel nem volt biztos válasz, ezért a sok kérdőjel helyére különféle elméletet, fantáziából gondolkodásból, vágyból állított válasz kísérleteket tett és tesz az ember. Az elméletekből hit alakult ki, a hit pedig vallásokat épített fel. A vallások mind tévedhetetlen állításokként hirdetik a maguk válaszait. Szent kísérletként próbálják tisztázni az élet és a halál viszonyát. Az embernek szüksége van rá, hogy a megválaszolatlan kérdésekre választ adjon, legyen az vallási eredetű vagy személyes. A megválaszolhatatlan kérdésekre pedig mindenki felépíti a saját elméletét a világgal kapcsolatban és megteremti az individuális valóságát. Kitaláltuk, hogy kell valami, ami várjon ránk odaát, hogy nem csak ez az életállapot, vagy pontosabban tudatállapot létezik. És talán az igazság közelében sem járunk az elméleteinkkel, és talán nincs is semmi folytatás a halál után, de én bevallom, inkább hiszek egy éltető, és motiváló lehetőségben, mint egy reménytelen életfilozófiában. Ha én is kiterülök egyszer, és nem lesz „semmi” a halálom után, semmi örök élet, vagy semmi olyan jellegű valóság, amiről a vallások mesélnek, akkor már úgy is mindegy, és akkor már úgy sem fog zavarni. De abban a tudatban akarok élni, hogy ez az élet nem a teljes kép, csak egy apró részlet a végtelen vásznon, amelyet részben én, részben

egy talán magasabb tudatállapotú lény festett, és fest még most is, folyamatosan. Engem motivál ez a tudat, és egyben tart, amíg élek. Sok halott tekintetet láttam, sok befejezett élettörténet prologusára tettem pontot. Leélték az életüket, akár szép volt, akár nem. De küzdöttek a halál ellen, hiszen az ismeretlentől mindenki fél. Sok beteg évekig szenvedett, a saját testük egy igazi kínozóbörtönné vált. Fájt nekik az életben maradás, mégis maradni akartak. Amikor megkérdezzük engem arról, vajon fájni fog-e a halál, én azt szoktam válaszolni, hogy az élet fáj, a halál nem. Hiszen a szenvedés, amit át kell élni, az az élet része. A haldoklás az élethez tartozik, mivel a szervezetünk még működik. A halál pillanatában megszűnik a fájdalom, megszűnik a kín, megszűnik az élethez való ragaszkodás. Kisimul az arc, ellazulnak a görcsös izmok. Képzeld csak el, milyen szabadság lehet ez! Megszabadulunk a biológiai korlátoktól. Elengedjük ezt az életet. Ez az érzékeny gépezet, amiben élünk, és amit oly egyszerű tönkre tenni, a végén szétesik, és többé nem láncol a földi valósághoz. Képzeld el azt az állapotot, amikor úgy működik az öntudatod, hogy nem zavarják a földi problémák, nem kötik gúzsba a test gyengeségei, korlátai. Szerintem abban a pillanatban fogjuk majd fel, mik is vagyunk valójában, és abban a pillanatban ismerjük majd el, hogy milyen börtönben kellett raboskodnunk egy életen át. Mintha ez az élet olyan folyamat lenne csak, akár az embrionális fejlődés. Egy magzatnak születésig az anyaméh a valóság. Addig teljesen jól és békében éldegél ott benn. De a születés már fájdalmas, egy iszonyatos félelem számára... Kapu, egy ismeretlen, új világba. Miért ne lehetne ilyen a halál is? Akár egy második születés, amitől rettegünk, és ami befolyásolja egész életünk megélését, de szükségyszerű. Eszerint életünk csak olyan fejlődési szakasz, amin át kell esnie minden léleknek, hogy folytatni tudja egyéni fejlődését, ami egy univerzális, több lépcsős rendszer. Egy másik példával mondva; az emberi létezést úgy tudom elképzelni, mint a hernyók egyedfejlődését, metamorfózisát. Pete, hernyó, báb, lepke... négy teljesen más biológiai test, ami mégis egy állat fejlődésében van jelen. A hernyó, mint egy földhöz ragadt, sokak szerint ocsmány állat, ami felzabálja a leveleket, lassú és féregszerű. Viszont elérkezik a báb-állapot, amikor régi teste átalakul egy teljesen más létformába. A hernyóállapotú szerveit lebontja, hogy majd a bábból kikelve egy gyönyörű lepke legyen, ami már nem földhöz ragadt, hanem virágok nektárját issza, és elrugaszkodva a talajtól repülni képes. A teljes és tökéletes átalakulás. Talán a mi, jelenlegi életünk is olyan, mint a hernyó átalakulásra hivatott állapota.

Földhöz ragadtak, repülni képtelenek vagyunk, úgy is mondhatjuk, hogy alantasabb létformát folytatunk. De eljön a bábállapot, a halál. Amikor lebontódunk, és újjászületünk egy teljesen más lélekállapotba. Talán nem is kéne sajnálnunk a halottakat, hiszen a megszületett csecsemőket sem sajnáljuk. Túlélték a születést és immár elkezdhetik a további fejlődésüket. De persze, mivel az emberben működik a túlélési mechanizmus, az élni akarás, ezért képtelen így gondolkodni. Senki sem akarja, hogy meghaljanak a szerettei, mert akkor hiányt fog érezni. Nem is feltétlen az elhunytat sajnáljuk, hanem magunkat, mert hiányzik nekünk. Talán önzés is ez, de egyértelmű, és kézenfekvő emberi reakció. Amit nem tudunk megtagadni, mert belénk van kódolva, hogy az élet szent, és élni kell.

A kórboncnok a második cigaretta végéhez ért. Még egy utolsót szívott belőle, majd azt is a többi elnyomott csikk közé dobta. Ellépett a faltól, betúrte kilógó ingét, majd Bálint arcára nézett.

- Na... régen nem beszéltem ennyit... Ideje visszamennem, bár az én „pácienseim” megvárnak... Örülök, hogy megismertelek Bálint, még látjuk egymást! - biccentett, majd kitérte az ajtót és eltűnt a kórház labirintusában.

A fiatal mentős szótlánul állt. A doktor beszéde közben meg se szólalt, a cigijébe is alig szívott. Lekötötte figyelmét a gondolatok és vallomások zuhataga. De amilyen hirtelen elkezdődött az eszmefuttatás, olyan hamar véget is ért. Bálint tétlenül hallgatta végig a furcsa összefüggéseket, a még furcsább érvelésekkel. Még ha tudott is volna hozzászólni a témához, akkor sem tette volna meg, mert nem akarta megszakítani a folyamatot. Nem akarta félbe szakítani azt a filozófiát, amit egy olyan ember épített fel magának, aki nap, mint nap idegenek halálát látja, aki igazán tudja, hogy mennyire halandó az emberi lény. Tudja, hogy mennyire hajszálon függ egy ember élete, tudja, hogy egy apró hiba véget vethet egy egész életnek. Volt min elgondolkodnia. Ha nem is értett egyet minden részletével, valahogy a nagy kérdések ellenére is elfogta őt a nyugalom. Nyugalom, vagy inkább békeesség? Érezte, hogy jobb kedvvel fog visszatérni a vészkijáraton keresztül a kórház valóságába, jobb kedvvel, mint ahogy kilépett onnan. Lepillantott az ujjai között csüngő rövidke cigarettára; épp még egy slukkra elegendő. Egy nyugodt mozdulattal szájához emelte a csikket és elnyújtotta, sóhajnak is beillően magába szívta a füstöt, majd csukott szemmel kifújta. A kórboncnok csikkjei mellé dobta a magáét. Érezte, hogy visszatérhet ismét a

munkájához, a kollégáihoz, a sérültekhez, a betegekhez. Az élőkhoz.

GROMON ANDRÁS

## „ISTEN ORSZÁGA”:

BENNÜNK VAN? KÖZTÜNK VAN?

RAJTUNK ÁLL VAGY BUKIK!

LK 17,20-21 HELYES FORDÍTÁSA

Amikor a farizeusok megkérdezték tőle, mikor jön el Isten országa, így válaszolt nekik: „*Isten országa nem kiszámítható módon jön el, (21) és azt sem fogják mondani: »Íme, itt!« vagy »Ott [van]!«, mert íme, Isten országa rajtatok áll vagy bukik!*”

Isten országa eljövételének időpontja a kor judaizmusának és apokaliptikájának egyik központi kérdése volt (vö. Mk 13. f.), és buzgón kutatták azokat a jeleket, amelyek alapján úgy vélték, rögzíthetik az időpontot.

A „nem kiszámítható módon” kifejezés görög eredetijét (*uk ... meta paratérészeósz*) szó szerint úgy kellene fordítani, hogy „nem szemmel láthatóan, nem megfigyelhetően, nem észrevehető módon”; csakhogy a *paratérésisz* a *paraterein* igéből ered, amely azt jelenti: *közvetett* módon megfigyelni valamit (vö. Lk 20,20-at Mk 12,13-mal!), tüneteket megvizsgálni, különösen olyankor, amikor a megismerni kívánt tárgyról lehetetlen is közvetlen tapasztalatot szerezni. (A *paratérésisz* szót elsősorban a csillagászatban, időjárási előrejelzésben, horoszkópkészítésben használták.) Ilyen, közvetlenül nem megfigyelhető valóság a jövő is, amelyről a farizeusok érdeklődnek. Mivel a kérdés az idővel kapcsolatos, és válaszában első harmadában (20b v.) Jézus ezt az érdeklődést utasítja el, a „nem kiszámítható” fordítás felel meg a tényleges tartalomnak (a bekezdés elején említettek ugyanis *térbeli* képzetársításokat keltenek).

Jézus azonban nemcsak az időmeghatározásra irányuló kérdést utasítja el, hanem válaszában második harmadában (21a v.) – kérdés nélkül – az Isten országa eljövételének-megvalósulásának helyével kapcsolatos találgatásokat is. Ezek egyrészt *látványos csodák*, csodajelek várásával függtek össze, gondolván, hogy a csodákban „helyileg rögzíthető” Isten működése, „Isten országa” (vö. Mk 4,26-28; 8,11-12; Lk 11,29), másrészt a várakozás *politikai* formáját jelentették, amennyiben

Izrael messiási országának megvalósulását értették „Isten országán” (vö. Mk 10,37; Lk 19,11; ApCsel 1,6).

A két negatív válasz hatásos előkészítése után Jézus válaszában harmadik harmada (21b v.) adja meg a pozitív feleletet: „Rajtatok áll vagy bukik!”

A „rajtatok áll vagy bukik” az eredetiben: *entosz hümon esztin*. Itt, az *entosz* előjárószo *helyes értelmezésében* rejlik az egyik kulcs Jézus válaszához. A nehézséget egyfelől az okozza, hogy az *entosz*-nak három, egészen különböző jelentése van, másrészt az, hogy – az egyértelmű Mt 23,26-on kívül – az egész Újszövetségben csak itt fordul elő, s így lehetetlen összevetések alapján megadni a jelentését.

Elvileg lehetne az *entosz* „*-ban, -ben*” jelentését alkalmazni: „(Isten országa) bennetek van” – ezt azonban Lukács könnyedén és egyértelműen kifejezhetné volna az ilyen értelmű *en* előjárószoval.

Ugyanez vonatkozik az *entosz* „*között*” jelentésére: „(Isten országa) köztetek van” – csakhogy ennek kifejezésére Lukács mindig az *en meszó hümon* kifejezést használja evangéliumában és az Apostolok cselekedeteiben egyaránt, ld. Lk 2,46; 24,36; ApCsel 1,15; 6,15; 27,21 – és különösen Lk 22,27 meg ApCsel 2,22. (Olykor látszólag az *en*-t is használja ebben az értelemben, de alaposabb megfigyelés után látszik, hogy ilyenkor *nem helyhatározói* „között, körében”, hanem „közül” jelentésről [Lk 7,28], vagy személyek egymással kapcsolatos viszonyáról [Lk 22,24], vagy bizonyos magatartásáról van szó [Lk 22,26: „köztetek...” = „ti...” – ez különösen 22,27-tel szembeállítva világos].)

Marad az *entosz* harmadik jelentése: „*valakinek a hatókörében*, hatósugarában, kartávolságában, hatalmi területén, rendelkezési területén belül, befolyási övezetében”. Persze ha ez csak fizikai közelséget akarna itt kifejezni, akkor egyrészt gyakorlatilag azonos lenne az *en meszó* jelentésével, másrészt mégiscsak „statikus”, azaz helyhatározói értelmű választ adna a farizeusok kérdésére, holott azt Jézus már elutasította a 21. v. első felében. Így aztán csak az *entosz* „dinamikus” alkalmazásáról lehet szó (ami ráadásul harmóniában is van a megoldás másik kulcsával, ld. alább): „a ti hatókörötökben van, ti rendelkeztek velem”, azaz: „töletek, a ti akaratotoktól és tetteitektől függ, rajtatok áll”, vagy valóban dinamikus megfogalmazásban: „rajtatok múlik”, s még inkább: „rajtatok fordul” (ahogyan az egyházatyák közül Tertullianus is értelmezte).

Az *entosz hümon esztin* jelentésének tisztázása után már nem nehéz felismerni Jézus válaszában másik kulcsát (amaz nélkül lehetetlen is lenne), vagyis azt, hogy itt is „*az apokaliptikából a morálba való átkapcsolással*” van dolgunk, ahogyan Lk 13,23-24-ben vagy Mk 13,4,9-ben és Mk 13,28-29-ben is, csak